

TURISME

Una mostra descobreix Sant Feliu de Guíxols com a pioner en els balnearis marítims

Turistes d'abans del sol i platja

SÍLVIA OLLER

Sant Feliu de Guíxols

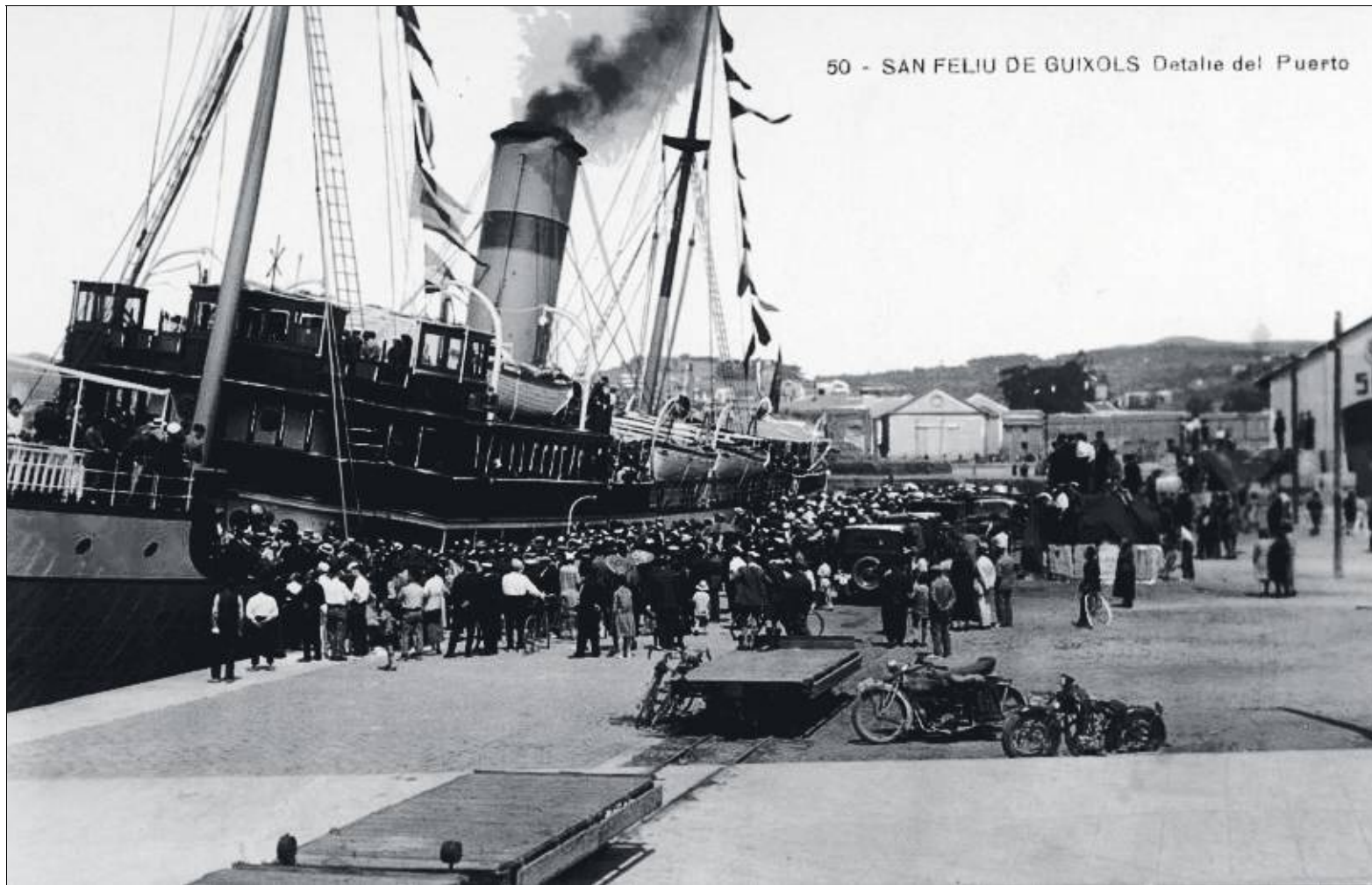
A la segona meitat del segle XIX, l'ús de la platja i de l'aigua de mar tenia exclusivament un pur afany mèdic. Els professionals sanitaris aconsellaven als seus pacients banys de mar per tractar-se problemes ossis, respiratoris, circulatoris, reumàtics, talls, ferides, insomni, ansietat o estrès, cosa que a poc a poc va anar canviant l'ocupació dels sorralers. Fins aleshores bàsicament eren llocs de treball de pescadors, fabricants de vaixells o calafatadors que enquitranaven les juntes de les naus perquè no entrés l'aigua. "La platja abans era un lloc brut i de treball", explica Sílvia Alemany, directora del Museu d'Història de Sant Feliu de Guíxols, que acull l'exposició *Els banys de mar: salut i oci*, que repassa la trajectòria de la vall d'Aro com a pionera a la Costa Brava de l'oferta dels balnearis marítims amb finalitats terapèutiques com els de Sant Elm, a Sant Feliu, i s'Agaró, a Platja d'Aro.

L'ús de l'aigua de mar per motius mèdics va proliferar a finals del segle XVIII a la costa europea i va ser habitual fins a la dècada del 1920. La doctora en Geografia i autora del llibre *Els banys de mar a Catalunya*, Mercè Tatjer, explica que les primeres instal·lacions internacionals es van construir a la costa anglesa, a la zona de Brighton, i a Catalunya, una de les cases de bany pioneres van ser les de la platja de la Barceloneta. L'establiment conegut com a Can Solé, que obria entre juny i octubre, el 1823 ja

L'ús de l'aigua de mar per motius mèdics va proliferar a finals del XVIII i va ser habitual fins a la dècada del 1920

disposava de cabines d'aigua dolça i salada, banys freds i temperats i una màquina de vapor que captava l'aigua de mar.

A la Costa Brava destaca Sant Feliu de Guíxols, on el 1875 es va construir el primer balneari marítim, els banys de Baldozero, posteriorment adquirits per l'industrial barceloní Pere Rius Calvet, que els va modernitzar i va rebatejar com a banys de Sant Elm. Tatjer, que ha assessorat l'exposició, explica al seu llibre que el 1922 l'establiment va incorporar banys de mar calents en cabina, dutxes, banys de vapor, piscina interior coberta i una secció de talassoteràpia amb personal especialitzat, que va convertir l'establiment en un dels millors de la costa mediterrània. "Els usos terapèutics de l'aigua de mar en banyera comencen a desaparèixer amb

50 - SAN FELIU DE GUIXOLS Detalle del Puerto

DESCONEGUT / ARXIU DEL MUSEU DE SANT FELIU DE GUIXOLS. (AMSG)

Arribada el 1928 a Sant Feliu d'un dels vaixells procedent de Barcelona que feia els Viatges Blaus per descobrir la Costa Brava

RICARD MUR DARGALLO/FONS JAUME CERVERA BOSCH

Els banys de Sant Elm i les casetes de bany de la platja el 1928-1932

FRANCESC LLORENS COMPAÑO / ARXIU MUNICIPAL DE SANT FELIU DE GUIXOLS

Dones a la platja dels banys de Sant Elm entre el 1922 i el 1929

l'aparició dels medicaments químics", subratlla Tatjer.

Al principi, els que gaudien d'aquests banys de mar eren les classes acomodades. "Molts venien de Barcelona amb els seus criats i ajudants en cotxes privats, taxis o tren", explica Ale-

many. "Van ser, sens dubte, els primers turistes de Sant Feliu de Guíxols", afirma. La majoria s'allotjava en cases pròpies, als pocs hotels de la zona o en cases de lloguer. En això va tenir un paper destacat l'empresari local Vicenç Gandol, que va tenir la

primera agència de viatges del municipi que el 1920 es va fer càrrec dels banys de Sant Pol de s'Agaró juntament amb l'empresari Josep Ensesa, artífex de la urbanització de s'Agaró i l'hostal La Gavina.

La manera de gaudir de l'aigua

de mar d'aquells primers turistes no tenia res a veure amb la que coneixem avui. "El bronzejat no estava ben vist, s'atribuïa a classes treballadores; no és fins als anys trenta que es comença a veure com una cosa saludable", afirma Alemany. Els vestits de bany es van adaptar a les modes: van passar de cobrir tot el cos a ser cada vegada més petits i cenyits perquè el bronzejat fos visible.

A partir del 1930 la platja com a lloc de lleure va guanyar més adeptes. Hi va contribuir l'inici de les vacances pagades que durant la Segona República va fixar per llei un permís anual retribuït de set dies als assalariats, l'excursionisme popular, les colònies escolars i el fet que alguns treballadors i oficinistes comencessin a estendre el descans setmanal a dissabte a la tarda.●

Lleure i cultura a bord d'un vaixell

Els anomenats Viatges Blaus, promoguts als anys vint per l'empresari de Sant Feliu de Guíxols establert a Barcelona Santiago Marill, van ajudar a popularitzar encara més els banys de mar i a donar a conèixer la marca Costa Brava, anomenada així per primera vegada el 1908 per Ferran Agulló en un article a *La Veu*

de Catalunya. Marill va saber donar un nou ús a les naus de la companyia Transmediterrània els caps de setmana i va llogar els vaixells per fer viatges d'un dia a Sant Feliu de Guíxols, Tossa de Mar, Palamós o Roses. Al vaixell, que sortia a les set del matí del moll d'Espanya i tornava a Barcelona a la tarda, també hi anaven

cors, orquestres o cobles que amenitzaven el trajecte. El programa era molt complet: música, partits de waterpolo, sardanes o concerts a càrrec, entre d'altres, de l'Orfeó Català. Alemany explica que els que anaven en aquests vaixells, que combinaven cultura i lleure, van ser els primers turistes culturals de la Costa Brava.